

**Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кваліфікація кримінальних правопорушень у військовій сфері

ОП «ПРАВО»

Шифр за ОП	Назва	Тип	Рівень вищої освіти	Період вивчення		Кількість кредитів	Вид підсумкового контролю
				Рік, коли пропонується вивчення	Семестр		
ВНД-11	Кваліфікація кримінальних правопорушень у військовій сфері	Вибіркова навчальна дисципліна	Перший (бакалаврський)	3	5	5	Диференційований залік

Мова навчання: українська.

Форми здобуття освіти: очна, заочна.

Види навчальних занять: лекції, семінарські заняття, консультація.

Методи навчання: словесні та пояснювально-демонстраційні; метод проблемного викладання; практичні методи; кейс-метод; метод аналізу фактичних обставин кримінальних правопорушень у військовій сфері; метод моделювання процесу кримінально-правової кваліфікації та професійних правозастосовних ситуацій; дослідницькі методи; інтерактивні методи; використання інформаційно-комунікаційних технологій відповідно до видів навчальних занять. Обговорення проблемних питань кваліфікації кримінальних правопорушень у військовій сфері, дискусії, аналіз судової практики та правозастосовних рішень. Практичні вправи, вирішення ситуаційних і кейсових завдань, аналіз складів кримінальних правопорушень, моделювання професійних ситуацій, підготовка правових висновків, творчі та аналітичні завдання за тематикою дисципліни.

Оцінювання: поточне, підсумкове.

Мета викладання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань і практичних навичок щодо кримінально-правової характеристики, правильної юридичної оцінки та кваліфікації кримінальних правопорушень у військовій сфері відповідно до положень Кримінального кодексу України, практики правозастосування, сучасних викликів воєнного стану та особливостей функціонування сектору безпеки і оборони, а також розвиток здатності аналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів військових кримінальних правопорушень, відмежовувати суміжні склади правопорушень, застосовувати норми кримінального законодавства у професійній діяльності та формувати обґрунтовані правові висновки у сфері військової юстиції.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК03	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК07	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК09	Здатність працювати в команді.

ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК07	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК08	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
СК09	Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.
СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
ПРН02	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
ПРН03	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН06	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН07	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
ПРН08	Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
ПРН10	Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
ПРН20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Засоби діагностики успішності навчання: усне опитування та участь у дискусіях на семінарських заняттях; тестування; виконання практичних і кейсових завдань (аналіз фактичних обставин кримінальних правопорушень у військовій сфері та здійснення їх кримінально-правової кваліфікації); аналіз норм кримінального законодавства та судової практики; оцінювання індивідуальних завдань; моделювання професійних правозастосовних ситуацій; підготовка аналітичних висновків і практичних робіт; оцінювання участі у професійних дискусіях та групових формах роботи; питання для поточного та підсумкового контролю; оцінювання результатів неформальної освіти в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті; підсумковий контроль у формі диференційованого заліку, що передбачає комплексну перевірку рівня досягнення програмних результатів навчання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Загальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень у військовій сфері

Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень. Поняття військових кримінальних правопорушень та їх місце у системі кримінального права України. Особливості кримінальної відповідальності військовослужбовців. Поняття спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Значення правильної кваліфікації для забезпечення законності та військової дисципліни.

Тема 2. Правові основи кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення

Нормативно-правове регулювання відповідальності за військові кримінальні правопорушення. Загальна характеристика розділу XIX Особливої частини Кримінального кодексу України. Вплив воєнного стану та особливого періоду на кримінально-правову оцінку діянь. Поняття військової дисципліни, наказу та підлеглості у військовій сфері.

Тема 3. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти порядку підлеглості та військової честі

Непокоря та невиконання наказу. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Погроза або насильство щодо начальника. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями. Особливості відмежування суміжних складів кримінальних правопорушень.

Тема 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від військової служби

Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом. Ухилення від призову на військову службу. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.

Тема 5. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти порядку користування військовим майном та військовою технікою

Викрадення, привласнення, вимагання військового майна. Умисне знищення або пошкодження військового майна. Порушення правил поведінки зі зброєю, боєприпасами та іншими предметами підвищеної небезпеки. Порушення правил експлуатації військової техніки та транспорту.

Тема 6. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти порядку несення спеціальних видів військової служби

Порушення правил бойового чергування. Порушення статутних правил вартової та внутрішньої служби. Порушення правил несення прикордонної служби. Особливості регулювання військових правовідносин в умовах особливого періоду та бойової обстановки.

Тема 7. Військові службові кримінальні правопорушення

Недбале ставлення до військової служби. Бездіяльність військової влади. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Співвідношення дисциплінарної та кримінальної відповідальності військовослужбовців. Поняття дисциплінарного провадження у Збройних Силах України.

Тема 8. Особливості кримінально-правової кваліфікації в умовах воєнного стану

Зміни кримінального законодавства в умовах війни. Особливості кримінально-правової політики держави під час воєнного стану. Проблеми кваліфікації військових кримінальних правопорушень у бойовій обстановці. Практика застосування кримінального законодавства в умовах війни.

Тема 9. Воєнні злочини у міжнародному та національному праві

Поняття воєнних злочинів у міжнародному гуманітарному праві. Співвідношення військових кримінальних правопорушень і воєнних злочинів. Основи міжнародно-правової відповідальності за воєнні злочини. Загальна характеристика міжнародних стандартів у сфері протидії воєнним злочинам.

Тема 10. Практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у військовій сфері

Типові помилки у кваліфікації військових кримінальних правопорушень. Конкуренція кримінально-правових норм. Відмежування суміжних складів кримінальних правопорушень. Аналіз судової практики та практичних кейсів у сфері військових кримінальних правопорушень.

Неформальна освіта (онлайн-курси та платформи)

У межах самостійної роботи здобувачам рекомендується проходження онлайн-курсів на міжнародних освітніх платформах з метою розширення професійних компетентностей.

Рекомендовані платформи:

1) Prometheus: «База: Сучасна військова підготовка» – базові знання щодо військової служби, військової дисципліни, орієнтування, зв'язку, тактичної медицини та функціонування військової сфери. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-modern-military-training/?utm>

2) Coursera: «International Humanitarian Law in Theory and Practice» – основи міжнародного гуманітарного права, правового регулювання збройних конфліктів, міжнародно-правових стандартів кваліфікації воєнних злочинів. <https://www.coursera.org/learn/international-humanitarian-law?utm>

3) Coursera: «Introduction to International Criminal Law» – базові засади міжнародного кримінального права та відповідальності за міжнародні злочини. <https://www.coursera.org/collections/informed-voter-justice-equality>

4) Prometheus: «Застосування технологій в умовах війни» – сучасні особливості функціонування сектору безпеки і оборони в умовах воєнного стану та бойових дій. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/technology-in-wartime/>

5) Prometheus: «Оборонні закупівлі: базовий курс» – правові та організаційні засади функціонування військової сфери й оборонного сектору. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/defense-procurement-basic-course>

Опрацювання зазначених онлайн-курсів не є обов'язковим і здійснюється за власною ініціативою здобувача як форма неформальної освіти. Так само не є обов'язковими саме ці курси та можуть бути пройдені інші тематичні курси, тренінги тощо.

Порядок зарахування результатів неформальної освіти:

Результати проходження онлайн-курсів можуть бути зараховані як складова самостійної роботи за зверненням здобувача освіти в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu.pdf>).

Максимальна кількість балів – до 10 балів у межах самостійної роботи.

Методи навчання на лекціях: словесні (лекція, пояснення, бесіда); пояснювально-демонстраційні; метод проблемного викладання; методи візуалізації (структурно-логічні схеми складів кримінальних правопорушень, алгоритми кваліфікації, моделі правозастосовних ситуацій); аналіз норм кримінального, кримінального процесуального та військового законодавства; аналіз судової практики та практики застосування кримінального законодавства в умовах воєнного стану; інтерактивні методи; використання інформаційно-комунікаційних технологій (мультимедійні, дистанційні, веб-орієнтовані засоби навчання).

Методи навчання на семінарських заняттях: словесні (дискусія, співбесіда, дебати); практичні (вирішення ситуаційних і кейсових завдань, кваліфікація кримінальних правопорушень, аналіз фактичних обставин справ); пояснювально-демонстраційні; аналіз норм кримінального законодавства та судової практики; моделювання процесу прийняття рішень щодо кримінально-правової кваліфікації; порівняльно-правовий аналіз; дослідницькі методи; інтерактивні методи (робота в малих групах, професійні дискусії, моделювання професійних ситуацій); використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронних правових баз даних.

Методи оцінювання: усне та письмове опитування; тестування; виконання практичних і кейсових завдань з кримінально-правової кваліфікації військових кримінальних правопорушень; оцінювання участі у професійних дискусіях та аналізі практичних ситуацій; перевірка індивідуальних, практичних і аналітичних завдань; аналіз норм кримінального законодавства та судової практики; контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти); самостійна робота; результати неформальної освіти (онлайн-курси та освітні платформи) тощо; для підсумкового контролю – підсумкове оцінювання у формі тестування та/або письмової роботи з практичними завданнями, що передбачають аналіз і кваліфікацію кримінальних правопорушень у військовій сфері.

Засоби діагностики результатів навчання. Поточний контроль може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою. Підсумковий контроль передбачає проведення диференційованого заліку.

Порядок оцінювання результатів навчання:

Оцінювання здійснюється за 100 бальною шкалою.

Поточний контроль та самостійна робота = 60 балів.

Підсумковий контроль = 40 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60										Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів
											100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Рекомендована література:

1. Карпенко М.І. Кваліфікація військових правопорушень за законодавством України: монографія. Київ: НАУ, 2020. 310 с.
2. Карпенко М.І. Кваліфікація військових правопорушень: навч. посіб. / за заг. ред. О.П. Сухомлин. К.: НУОУ ім. І. Черняхівського, 2021. 268 с.
3. Карпенко М.І., Фер'єва Н.П. Погроза або насильство щодо начальника за статтею 405 Кримінального кодексу України: кримінально-правовий і кримінологічний аспекти: монографія. Київ: Нац. ун-т оборони, 2024. 261 с.
4. Острогляд О.В. Кримінально-правова політика в умовах війни: законодавчий аспект. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 1. С. 286–290. URL: <http://journalapp.uzhnu.edu.ua/article/view/260156>
5. Потапова Д.І., Василенко А.В., Гармаш В.В. Зміни в кримінальному законодавстві внаслідок воєнного стану 2022 року. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 4. С. 515-519. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/124>
6. Рябченко О.П. Поняття дисциплінарного провадження в Збройних Силах України: окремі підходи щодо визначення. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 706-708. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/170>
7. Топольницький В.В., Остапенко А.І. Особливості регулювання військових правовідносин в умовах особливого періоду, воєнного стану та в бойовій обстановці. Юридичний електронний науковий журнал. 2021. № 3. С. 231-235. URL : http://lsej.org.ua/3_2021/61.pdf

8. Шаблистий В.В., Березняк В.С., Каторкін Р.А. Кримінальні правопорушення, пов'язані з ухиленням від призову на військову службу як акти посягання на воєнну безпеку України. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-33>

9. Kostiucenko O., Miroshnykov I., Kravchuk I., Karpenko M., Vasylytsiun I. Criminal and legal characteristics of war crimes under international and Ukrainian legislation: analysis, problems and prospects for development. *Relacoes Internacionais do Mundo Atual*. 2024. Vol. 1(43). pp. 582–599.

10. *Military offences and war crimes: background, theory and practice: collective monograph*. Ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. 876 p. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/322>

Викладач: *Карпенко Микола Іванович*, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри публічного та приватного права.

Гарант освітньої програми:

Козакова Ірина Віталіївна

кандидат юридичних наук, доцент

